FIL-QORTI TAL-MAĠISTRATI (MALTA)

MAĠISTRAT

DR. CAROLINE FARRUGIA FRENDO

B.A. (Legal and Humanistic Studies), LL.D.,

M.Juris (International Law), Dip. Trib. Eccl. Melit.

Avviż numru 234/2016 CFF

Eretric Limited (C 14572)

vs

Unpaused Co. Ltd (C 32437)
Billboard Advertising Limited (C 27899)

Illum 3 ta' Lulju 2023

Il-Qorti;

Rat ir-rikors promutur ta' Eretric Limited (C 14572) fejn esponiet:

U tgħid għaliex ma' għandhomx tkunu kkundannati tħallas, prevja kwalsiasi dikjarazzjoni neċessarja u għar-raġunijiet li ser jiġu dettaljatament ittrattati tul il-mori ta' dawn il-proċeduri tħallsu lis-soċjetà attriċi s-somma ta' erbat elef, erba' mija tmienja u sebgħin ewro u għaxar ċenteżmi (4478.10 ewro), jew somma oħra verjuri, rappreżentanti danni u spejjez kaġunati minn ħsarat fil-ħġieġ tax-showroom tas-soċjetà attriċi f'Erectric, Triq il-Mithna ta' Caraffa, Hal Luqa, Malta, liema ħsarat ġew kaġunati unikament b'riżultat tar-reklam li twahhal minnkom jew min minnkom, jew fuq inkarigu tagħkom u minħabba t-traskuraġni, imperizja, negliġenza, nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti u/jew nuqqas ta' diligenza minn naha tal-istess, kif ukoll sabiex thallsu lis-soċjetà

attriċi d-danni u spejjez konsegwenzjali sofferti mis-soċjetà attriċi, inkluz ghat-telf ta' qliegh u ghax-xogholijiet remedjali kollha li s-soċjetà attriċi kellha tagħmel u għad trid tagħmel sabiex jiġu rettifikati n-nuqqasijiet tagħkom, hekk kif jiġu likwidati minn din l-Onorabbli Qorti, b'dan li ai fini ta' kompetenza qed jiġi dikjarat illi l-ammont globali mitlub ma jeccedix il-kompetenza ta' din l-Onorabbli Qorti.

Bl-ispejjeż kontra l-intimati jew min minnhom, kompriżi dawk tal-ittra uffiċjali preżentata fis-26 ta' Lulju 2016 (ref 1892/2016) u tal-mandat ta' sekwestru li qed jiġi preżentat kontestwalment kontra l-intimati u bl-imgħaxijiet bl-għola rata applikabbli skont il-liġi dekoribbli fuq is-somma eventwalment likwidata mid-data tan-notifika tal-appena ndikata ittra uffiċjali cioè mid-29 ta' Lulju 2016 sad-data tal-pagament effettiv.

Intom ukoll sa minn issa ngunti sabiex tidhru in subizzjoni

Il-Qorti tinnota li daħlet risposta tas-soċjetà konvenuta Unpaused Co Ltd (C 32437) datata 14 t'Ottubru 2016 li tinsab a fol 6 tal-proċess, fejn esponew:

1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt
2. Illi l-esponenti ma għamlet ebda azzjoni, att jew omissjoni li minħabba fiha seta' ġraw id-danni lanjati fl-avviż;
3. Illi d-ditta esponenti ma għandha tagħti xejn lid-ditta attriċi;
4. Illi d-ditta esponenti ikkommisjonat lid-ditta Billboard Advertising Limited biex twahhal u taqla r-reklam imsemmi fl-avviż fil-hin u ma tahti għal ebda danni li allegatament inkorriet id-ditta attriċi;
5. Illi jrid jiġi pruvat li b'xi mod id-danni allegati mid-ditta attriċi kienu maghmula minn xi tort tad-ditta esponenti;
6. Illi ukoll id-ditta esponenti qed tikkontesta l-quantum tad-danni allegati mill-atturi.
7. Illi kienet Billboard Advertising Ltd li wahlet u kienet obbligata taqla r-reklam imsemmi fl-avviz u b'hekk id-ditta esponenti bl-ebda mod ma tista tahti ghad-danni allegati mill-atturi.
8. Salv eċċezzjonijiet oħra li jistghu jirrizultaw

Rat ukoll ir-risposta tas-socjeta konvenuta Billboard Advertising Limited (C 27899) li dahlet fil-31 t'Ottubru 2016 li tinsab fil-process a fol 8 fejn esponew

1. Illi in linea preliminari, is-soċjetà esponenti mhijiex il-legittimu kuntradittur fil-kawza odjerna stante illi ma ghandha ebda relazzjoni guridika mas-socjeta attrici, izda wetqet ix-xogholijiet mertu ta' din it-talba precizament skont l-istruzzjonijiet u l-ispecifikazzjonijiet moghtija mis-socjeta konvenuta Unpaused Company Limited;

2. Illi bla pregudizzju il-pretensjonijiet tas-socjeta attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt

3. Illi primarjament fil-mertu, is-socjeta attrici ghandha tressaq prova sufficjenti tal-hsarat allegatment sofferti minnha u tad-danni illi hija qieghda tippretendi, kif ukoll prova sufficjenti illi tali hsarat u/jew danni huma konsegwenzi ta' xi nuqqas tas-socjetajiet konvenuti jew min minnhom;

4. Illi bla pregudizzju x-xogholijiet imwettqa mill-esponenti saru skont is-sengha u l-arti u f'ebda cirkostanza ma kien hemm traskuragni, imperizja, negligenza, nuqqas ta' tharis ta' regolamenti jew nuqqas ta' diligenza minn naha tas-socjeta esponenti fl-ezekuzzjoni tax-xogholijiet. Konsegwentament l-esponenti ma tista qatt tinzamm responsabbli ghal ebda danni u/jew hsarat u ghalhekk ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju;

5. Illi mingħajr preġudizzju, x-xogħolijiet li saru mis-soċjetà esponenti ma setgħu bl-ebda mod iwasslu għall-ħsarat li qegħda tallega s-soċjetà attriċi;

6. Illi f'kull każ, l-ammont pretiż mis-soċjetà attriċi huma eċċessiva u għalhekk qeghdin jigu kontestati mis-soċjetà esponenti

7. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri permessi bil-liġi.

Bl-ispejjeż

Rat ix-xhieda ta' Henry Farrugia, Charmaine Fsadni, Aaron Fsadni li xehedu permezz ta' affidavit, Charlton Borg, Brian Cremona, Andre' Borg, John Manche,

Rat l-atti tal-kawża u d-dokumenti esibiti u cioè dok TB1, dok A sa dok F, dok TB2, dok MF1

Semgħet it-trattazzjoni tal-partijiet

Ikkunsidrat:

Henry Farrugia qal li huwa direttur fi ħdan is-soċjetà Eretric Ltd li tinstab ġewwa binja f'Hal Luqa. Brian Cremona kien avvicinah sabiex jaslu fi ftehim dwar twahhil ta' reklami mal-ħġieġ li għandu mal-binja tiegħu minħabba li kienet f'post prominenti ħafna. Fil-bidu li kienu twahhlu dawn ir-reklami kienu jitpoġġew wara l-ħġieġ billi jiddendlu reklami tal-kanvas. Gara li riedu jwahhlu reklam ieħor din id-darba ta' arloġġ li twahhal mal-ħġieġ direttament. Meta tpoġġa huwa ma kienx hemm u qatt ma kellu problemi magħhom. Dan ir-reklam kien bi sfond iswed u kien kbir u darba kien tela sabiex jara xi affarijiet u nnota li kien hemm xquq fil-ħġieġ. Meta kellem lil Brian Cremona dwar dan kien qallu biex jagħmel kuntatt mal-kumpanija li weħlet ir-reklam u cioè ma' Billboard Advertising Ltd. Kien ġie fuq il-post Andre Borg u kien qallu li kien sejjer ikellem lil tal-insurance però minn naħa ta' Brian Cremona beda jitfa t-tort fuq il-kumpanija l-oħra li wehlet ir-reklam fuq il-ħġieġ. Huwa kien ġab lil JS Dimech kumpanija li taħdem fuq il-ħġieġ u kienu kkonfermaw li l-ħġieġ kien inqasam minħabba li r-reklam kien twaħħal dirett fuq il-ħġieġ u għax kien iswed kien assorba ħafna sħana. L-ispiża sabiex tinbidel il-pannelli tal-ħġieġ kienet ta' madwar 4,500 ewro. Huwa kkonferma li l-ħġieġ l-ohra li ma kellhomx ir-reklam magħhom ma kien ġralhom xejn. Ir-reklam kien tnehha wara xi żmien iżda l-ħġieġ kien għadu f'dak l-istat u minħabba f'hekk ma kienux saru aktar reklami mas-showroom tagħhom.

Charmaine Fsadni taħdem mas-soċjetà attriċi qalet li Brian Cremona kien kellimhom dwar il-possibilità li jagħmlu reklami mas-showroom tagħhom. Kien sar ftehim fis-sena 2013 u kien hemm qbil dwar il-ħlas. Fil-bidu kienu jitwahhlu reklami fuq vinyl fuq ġewwa tal-ħġieġ. Fis-sena 2015 kien twahhal reklam kbir mal-ħġieġ għal erba' xhur bejn Novembru 2015 sa Frar 2016. Kien ġie miftiehem li l-ħlas kien se jkun ta' elf ewro fix-xahar eskluż il-VAT. Lejn l-ahhar ta' Frar indunaw li kien hemm il-ħġieġ fejn kien hemm mir-reklam imkisser. Meta kelmu lil Brian Cremona kien qalilhom biex ikelmu lis-soċjetà li weħlet ir-reklam. Kien ġie Andre Borg fejn kien qalilhom li kien sejjer ikellem lil tal-insurance Iżda baqgħu bla risposta. Kien ġie wkoll Charlton Borg tas-soċjetà JS Dimech Ltd fejn kien ra l-ħġieġ u kien qal li dak li kien gara kien minhabba t-twahhil tal-isticker u kien inqasam bis-sħana minħabba li kien iswed. Meta kien skada z-żmien tar-reklam, kienu kelmu lil Brian Cremona fejn baqa' jinsiti li ma kienux sejrin iħallsu l-ebda spejjez u dan minħabba l-fatt li huma ma kellhom x'jaqsmu xejn għax kienet is-soċjetà l-oħra li weħlet ir-reklam u mhux huma.

Aaron Fsadni li jaħdem mas-soċjetà attriċi ikkonferma li kien twahhal reklam mal-ħġieġa tas-showroom fejn jaħdem iżda din id-darba ma kienx tal-għamla vinyl. Kien għal ħabta ta' Frar fejn kien induna li kien ra li kien hemm ħġieġ imkisser fejn infurma lil Eric Farrugia b'dak li kien ra.

Charlton Borg qal li huwa impjegat bħala manager mas-soċjetà li taħdem fuq il-ħġieġ u cioè ma JS Dimech Ltd. Huwa kien mar jispezzjona l-ħġieġ minħabba li kienu kelmuh s-soċjetà attriċi fuq dak li kienu sabu. Huwa kien ra li kien hemm reklam iswed imwahhal fejn ikkonkluda li sforz tas-sħana kien inqasam il-ħġieġ. Huwa ikkonferma li kien harge quotation sabiex jinbidel il-ħġieġ. Kienet l-istess soċjetà JS Dimech li kienet wehlet dan il-ħġieġ fejn kompla jgħid li dan il-ħġieġ ma kienx jiflaħ għas-sħana minħabba li kien ħġieġ normali. Huwa żied jgħid li qatt ma kienu taw xi dettalji fuq il-ħġieġ li użaw sakemm ma jiġix mitlub lilhom u kkonferma li l-ħġieġ kien biex tara u mhux li jitwahhlu stickers.

Brian Cremona ikkonferma li huwa kien jahdem mas-soċjetà Unapaused Company Ltd bħala marketing manager sas-sena 2016. Huwa kkonferma li kien hemm relazzjoni kummercjali bejn is-soċjetà attriċi u s-soċjetà li huwa kien jaħdem magħha. Kien hemm ftehim sabiex jsiru reklami mal-ħġieġ tal-showroom tas-socjeta attrici. Il-ftehim kien li jsir reklam mal-ħġieġa ta' ġewwa u bdew ihalsuhom ta' dan minħabba l-fatt li s-showroom fejn kienet f'post tajjeb. Kienu għamlu frame fuq in-naħa ta' ġewwa u miegħu kienu jitwahhlu r-reklami. Dan ix-xogħol kien isir mis-sub-contractors tagħhom u cioè f'dan il-każ minn Billboard Advertising. Illi huwa kompla jgħid li kien hu li jagħti l-istruzzjonijiet lil kumpanija fejn għandha twahhal għax kien gwidahom hu. Illi f'dan il-każ, kien hemm sitwazzjoni minħabba x-xemx ir-reklam ma kienx ikun jista' jidher sew u kien hemm ftehim ma' Erectic Ltd li din id-darba r-reklam jitwahhal minn barra bhala sticker. Illi wara xi żmien kien kellimhom Eric u qalilhom li fejn kien hemm l-isticker kien hemm il-ħġieġ maqsuma fejn hu kien mar u ra. Huma kien qabdu lil Billboard Advertising biex jagħmlu x-xogħol u da parti tagħhom ma kienux għamlu verifici. Huwa kkonferma in kontro-eżami li s-soċjetà konvenuta Unpaused kienet l-ewwel darba li għamlet bħal dan it-tip ta' reklam. Minn naħa tiegħu qatt ma kien ikkonferma x'tip ta' ħġieġ kien iżda kien imur jara kif jidher ir-reklam minn barra. Erectric Ltd kienet tibgħat il-kont lis-soċjetà Unpaused u tħallashom.

Andre Borg qal li huwa managing director fi hdan Billboard Advertising Ltd. Żied jgħid li x-xogħol tas-soċjetà li jaħdem magħha jgħamlu kull tip ta' xogħol relatat ma' reklamar u printjar ta' dak li jigi mqabbad lilhom. Fuq dan il-każ fil-bidu kienu għamlu banners fuq struzzjonijiet tas-soċjetà Unpaused. Gara li kienu infurmati li kien hemm frame minn ġewwa u jistirawh minn ġewwa. Xi xhur wara ġie infurmat li jridu jagħmlu sticker minn barra biex jibdlu li kien hemm. Xi tlett xhur wara li twahlet l-isticker marru biex jaqilghuq u minn naha tas-socejta attrici qalulhom biex ma jnehhu xejn ghax kien hemm il-ħġieġ imkisser fejn kien hemm imwahhal l-isticker li kienu double glazed. L-ghazla tar-reklam isir mill-klijent u jitwahhal minnhom. Ir-reklam kien wiehed iswed u kien hemm arlogg fuqhu fejn dam tlett xhur imwahhal. Huwa kien mar sabiex jara x'kien gara u wara xi xahrejn kienu qalulu biex inehhieh.

Minn naha tas-socjeta attrici qatt ma kienet infurmatu li kien hemm xi limitazzjonijiet fuq il-ħġieġ. L-istruzzjonijiet kienu inghataw minn naha ta' Unpaused Co. Ltd ta' liema tip ta' reklam irid ikun u skont kif iriduh jidher jekk hux gloss jew matt.

John Manche qal li huwa sid is-socjeta Unpaused Company Limited u impjegat tiegħu Brian Cremona kien kellmu dwar is-showroom ta' Eretric Ltd sabiex ikunu jistghu jaghmlu reklam. Kien Brian li negozja kollox u anki ftehmu dwar il-ħlas li kellu jsir u kienu jinħargu l-invoices u jhalsu kull xahar. Huma kienu jużaw lil Billboard Advertising biex jitwahhal ir-reklam u fl-ahhar tal-kuntratt ġie infurmat li ma jistgħux jaqilgħu r-reklam minħabba li kien hemm il-ħġieġ imkisser. Kompla jgħid li fil-bidu tal-ftehim had mill-istess socjeta Eretric Ltd ma kien qalilhom xi haġa fuq il-ħġieġ jew inkella li ma tistax twahhal xi tip ta' materjal mal-ħġieġ. Illi kienet l-istess socejta attrici li kienet qeghda tagħmel reklam sabiex il-ħġieġ tagħhom jintuża għal dan l-iskop ta' reklamar.

Henry Farrugia fejn ikkonferma li kienu saru diversi reklami mal-ħġieġ Iżda din kienet l-ewwel darba li tpoġġa dirett mal-ħġieġ. Is-soċjetà Unpaused kienet qegħda tħallsu talli qeghdin jagħmlu r-reklam u ma kienx daħal fil-kwistjoni ta' kif se jitwahhal u x'tip ta' reklam kien se jkun. Huwa ma kienx staqsa lil kumpanija tal-ħġieġ jekk fil-fatt il-ħġieġ tas-showroom tiegħu kienx jiflaħ jew le. Huwa kkonferma li r-reklam kien dam imwahhal skont il-ftehim u meta ġew biex jaqilgħu r-reklam li nduna li kien hemm il-ħġieġ imkisser. Illi fuq mistoqsija tal-fatt li dan ir-reklam kien twahhal fix-xitwa u cioè bejn Ottubru 2015 sa Frar 2016 żied jgħid li kienu għamlu sajf shih bih imwahhal. Huwa kkonferma li kienu indunaw meta ġie biex jinqala r-reklam. Illi skont hu l-insurance kienet qaltlu li ma kienx kopert.

Ikkunsidrat

Il-fatti ta' dan il-każ huma li s-soċjetà Unpaused Company Limited għamlet ftehim mas-soċjetà attriċi Eretric Ltd sabiex jitwahhal reklam mal-ħġieġ tas-showroom tagħha. Illi wara li kienu ftehmu dwar dan, is-soċjetà konvenuta Unpaused Company Limited kienet qabdet kumpanija oħra u cioè lill-Billboard Adversting Limited sabiex iwahhlu dan ir-reklam li kien se jkun sticker imwahhal dirett fuq il-ħġieġ. Gara li meta kien wasal iż-żmien sabiex jinqala dan ir-reklam, ġew imwaqqfa milli jagħmlu dan minħabba li kien il-ħġieġ imkisser. Meta l-istess soċjetà attriċi ġabet stima tax-xogħol sabiex tinbidel il-ħġieġa, ħareġ li dan kien sehh minħabba li r-reklam kif kien magħmul u mwahhal ikkaġuna ħsara fuq il-ħġieġ. Illi għalkemm kien hemm diversi drabi oħra fejn kien twahhlu reklami iżda qatt ma kienu dirett fuq il-ħġieġ iżda fuq frame fuq in-naħa ta' ġewwa. Illi dan ir-reklam kien ġie mwahhal għal diversi xhur sakemm kellu jiskadi l-kuntratt u cioè sa Frar 2016.

Provi

Illi qabel din il-Qorti tgħaddi fuq il-mertu tal-każ, sejra tagħmel referenza għal dak li jgħid l-Artikolu 559 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta fejn il-partijiet għandhom iressqu l-aħjar prova. Illi għalhekk huwa mistenni li kull parti tressaq dik il-prova neċessarja sabiex il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi fuq il-każ u fin-nuqqas ta' impossibilita' li jkun hemm dik il-prova, il-Qorti tista' tħares lejn provi sekondarji. Illi l-Qorti timxi mal-prinċipju li fil-kamp ċivili l-piż tal-prova huwa mixħut fuq min jafferma fatt, u mhux fuq min jinnegah.

Illi wkoll fil-każ **Simone Eve Collette Sammut et. v. Adam Sammut et.** (Rik. 1047/2014/1, 17/03/2021) fejn l-appellanti ikkontestaw numru ta' dokumenti li kienu ġew esebieti:

> *"l-prinċipju ewlieni li jirregola l-piż probatorju jibqa' dejjem li min jallega jrid jipprova, jiġifieri onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat. Huwa obbligu ta' min iressaq kawża quddiem il-Qorti sabiex jesebixxi d-dokumenti kollha relevanti għall-każ tiegħu. Inoltre l-Artikolu 559 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, jipprovdi li għandha tinġieb quddiem il-Qorti l-aħjar prova, obbligu tal-partijiet fil-kawża. ..."*

Illi in oltre, kif gie affermat fis-sentenza fl-ismijiet **Maria Stella Borg vs Joseph Cassar et** deciza nhar il-hamsa w ghoxrin (25) t'April, 2002, mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili:-

> ***"Il-gudikant, fil-kamp civili, ghandu jiddeciedi fuq il-provi li jkollu quddiemu, meta dawn jinducu fih dik ic-certezza morali li kull tribunal ghandu jfittex, u mhux fuq semplici possibilitajiet; imma dik ic-certezza morali hija bizzejjed, bhala li hi bazata fuq il-preponderanza tal-probabilitajiet. U dan ghad-differenza ta' dak li japplika fil-kamp kriminali, fejn il-htiega trid tirrizulta minghajr ma thalli ebda dubju ragonevoli."***

Ghal dak li huwa apprezzament tal-provi, l-kriterju determinanti m'huwiex jekk il-gudikant assolutament jemminx dak li jkun gie spjegat lilu, izda jekk dawk l- ispjegazzjonijiet humiex verosmili fic-cirkostanzi svarjati tal-hajja (**Borg vs Bartolo**– Appell Inferjuri – 25 ta' Gunju, 1980). Il-grad ta' prova rikjest fil-kamp civili huwa dak li bizzejjed li jkun inissel certezza morali f'mohh il-gudikant li tkun indotta minn preponderanza ta' provi meqjusa fuq bilanc ta' probabilitajiet (**Caruana vs Laurenti** – Prim'Awla tal-Qorti Civili – 8 t'April, 1994 ; **Borg vs Manager ta' l-Intrapriza tal-Halib** – Prim'Awla tal-Qorti Civili – 17 ta' Lulju, 1981; **Vassallo vs Pace** - Vol.LXX.II.144 u **Zammit vs Petrococchino** – Appell Kummercjali – 25 ta' Frar, 1952).

Fil-kamp ċivili, għal dak li hu apprezzament tal-provi, l-kriterju ma huwiex dak jekk il-gudikant assolutament jemminx l-ispjegazzjonijiet mgħotija lilhu imma jekk dawn il-fatti humiex tali li huma verosimili ghal dak li gara. Illi għalhekk dan il-prinċipju tal-bilanċ tal-probabilitajiet marbuta mal-fatti huma l-bażi tal-azzjoni azzjoni ċivili. Dan ghad-differenza ta' dak li japplika fil-kamp kriminali, fejn il-ħtija trid tirriżulta mingħajr ma tħalli dubju raġonevoli.

Illi f'dan il-każ Henry Farrugia għan-nom tas-soċjetà attriċi qal li huwa kien avvicinat mis-soċjetà konvenuta Unpaused Company Limited u kien jithallas minn għandha talli kien tahom spazju biex jitwahhal reklam mal-ħġieġ. Illi minħabba l-fatt li rriżulta li din il-ħġieġa kellha xi qsim magħha, bejn il-partijiet ma kienx hemm qbil li dan sehh minħabba xi difett ta' kif kien magħmul ir-reklam. Illi l-unika persuna li tressaq li mhux parti fil-kawza kien Charlton Borg li jaħdem mas-soċjetà JS Dimech Ltd li kienet hi li weħlet il-ħġieġ. Illi f'dan il-każ il-partijiet ma talbux sabiex jinħatar espert u jeżamina x'seta' wassal għal każ in kwistjoni. Illi skont ma qal dan Charlton Borg il-kaġun ta' dan il-qsiem fil-ħġieġ minħabba li kien hemm temperatura għolja magħhom kaġun tal-fatt li twahhal reklam iswed magħha u għalhekk assorba aktar sħana fejn wassal li inqasam il-ħġieġ. Għalkemm ma kienx hemm prova oħra li ħġieġ ieħor li ma kellux reklam imwahhal miegħu, ma rrizultax li kien hemm ksur tagħhom u dan għal fatt li ebda mill-partijiet ma kontradixxa din il-haġa. Illi għalhekk l-unika fattur f'dan il-każ kien l-istess reklam li kien imwahhal mal-ħġieġa. Illi mill-istess xhieda kemm minn naħa u l-oħra ħadd minnhom ma kontradixxa dan il-fatt li r-reklam ma wassalx għal ksur tal-ħġieġ. Dan qiegħed jingħad li anki kif saru l-kontro-eżamijiet saret fuq il-kwistjoni ta' responsabiltà min wahhlu jew inkella li ma kienx hemm informazzjoni tajba jekk fil-fatt dan il-ħġieġ kienx jiflaħ għal dan il-fatt ta' twahhil ta' sticker. Illi għalhekk din il-Qorti tara mill-provi prodotti huwa ċar li dak li wassal għal ksur tal-ħġieġ kienet l-istess sħana li ġiet assorbita minħabba l-kulur li kellu dan ir-reklam.

Responsabilità

Is-soċjetà konvenuta Billboard Advertising Limited fl-ewwel eċċezzjoni tagħha qajmet il-kwistjoni li hija mhux il-legittimu kuntradittur. Il-Qorti sejra taghmel referenza ghal kawza fl-ismijiet **Frankie Refalo et vs Jason Azzopardi et** deciza mill-Qorti tal-Appell fil-5 t'Ottubru 2001 fejn intqal hekk:

> *"Din il-Qorti allura tikkonsidra illi biex tistabilixxi jekk parti in kawza kinitx jew le legittimu kontradittrici tal-parti l-ohra, l-Qorti trid bilfors tivverifika prima facie jekk il-persuna citata fil-gudizzju, kinitx materjalment parti fin-negozju li, skond l-attur, holoq ir-relazzjoni guridika li minnha twieldet l-azzjoni fit-termini proposti.*

Jekk dan in-ness jigi stabbilit, il-persuna citata setghet titqies li kienet persuna idoneja biex tirrispondi ghat-talbiet attrici, inkwantu dawn ikunu jaddebitawlha obbligazzjoni li kienet mitluba tissodisfa dan inkwantu il-premessi ghaliha, jekk provati, setghu iwasslu ghall-kundanna mitluba f'kaz li jinstab li l-istess konvenut ma jkollux eccezzjonijiet validi fil-ligi x'jopponi ghaliha. Dan naturalment ma jfissirx li jekk il-Qorti tiddeciedi – kif iddecidiet korrettement f'dan il-kaz - illi l-konvenut kien gie sewwa citat inkwantu jkun stabbilit li l-interess guridiku tieghu fil-mertu kif propost mill-attur illi hu kellu necessarjament ikun finalment tenut bhala l-persuna responsabbli biex tirrispondi ghat-talbiet attrici kif proposti. Kif lanqas ifisser li l-istess konvenut ma jkollux eccezzjonijiet validi fil-mertu, fosthom dik li t-talbiet attrici kellhom fil-fatt ikunu diretti lejn ħaddiehor jew lejn ħaddiehor ukoll inkwantu dan ikun involut fl-istess negozju u li allura seta' jigi wkoll citat bhala legittimu kontradittur fil-kawza."

Illi mill-assjem tal-provi ma hemm xejn li jindika li s-soċjetà Billboard Advertising Ltd daħlet f'xi negozju mal-istess soċjetà attriċi. Illi f'dan il-każ, is-soċjetà konvenuta l-oħra Unpaused Company Limited kienet biss tat xogħol ta' dan ir-reklam biex jitwahhal. Illi mid-dokumenti esebieti ma kien hemm ebda indikazzjoni li s-soċjetà Billboard Advertising Limited kienet dahlet xi ftehim dirett mas-soċjetà attriċi. Illi fil-fatt kienet l-istess soċjetà' attriċi li kienet tibgħat l-invoices lil Unpaused Co. Ltd sabiex titħallas u fil-fatt hekk kien sar. Illi fil-fatt hareg b'mod car, li s-soċjetà Billboard Advertising Limited kienet biss sub-contractor tas-soċjetà Unpaused Co. Ltd. Illi fil-fatt hija kienet tagħmel dak mitlub mill-istess soċjetà Unpaused Co. Ltd u cioè fuq direzzjoni tagħha u xejn aktar. Il-klijent u cioè f'dan il-każ is-soċjetà attriċi kienet tas-soċjetà konvenuta l-oħra Unpaused Co Ltd li għamlet l-arranġamenti kollha. Illi wkoll ma nġab ebda ftehim bejn iż-żewġ soċjetajiet konvenuti dwar dan ix-xogħol sabiex almenu jiġi muri lil din il-Qorti fejn twassal ir-responsabiltà. Illi ladarbda ma hemm xejn li jindika li kien hemm xi relazzjoni ġuridika bejn is-soċjetà attriċi u s-soċjetà konvenuta Billboard Advertising Ltd, il-Qorti mill-provi li għandha ma tarax li teżisti r-relazzjoni ġuridika. Huma minnhu li kienet din tal-ahhar li wehlet ir-reklam iżda di agixxiet fuq struzzjonijiet tas-soċjetà konvenuta ta' kif għandu jkun u ta liema tip bħala kulur. Illi għalhekk għalhekk l-ewwel eċċezzjonijiet titqies li hija fondata.

Issa wara li ġie meqjus dan il-punt, il-Qorti sejra tgħaddi fuq il-kwistjoni tar-responsabiltà li wassal għal ksur tal-ħġieġ. Illi kif ingħad hawn fuq dan ir-reklam twahhal wara li kien sar ftehim bejn is-soċjetà attriċi u dik Unpaused

Co. Ltd. Illi għal dan ir-reklam tħallsu diversi flejjes għal użu ta' dan l-ispazju. Illi l-punt kruċjali f'dan il-każ huwa jekk il-ħġieġ kienux ta' natura li jifilħu għas-sħana u b'hekk wassal biex dawn jinkissru. Illi ingħad li dan ir-reklam ma kienx twahhal fis-Sajf iżda fil-perijodu invernali u għalhekk ma setax kien hemm dik is-sħana li tista' twassal għal dak li ġralhom. Illi wieħed mid-dokumenti esebieti u cioè dak li jinsab a fol 27 tal-proċess juri li l-ħlasijiet bdew minn Mejju 2015 u baqgħu sejrin sa Mejju 2016. Illi għalkemm ma hemmx qbil meta twahhal dan ir-reklam u dan kif ħareġ mill-kontro-eżami tal-istess Henry Farrugia, però minn dak li qalet Charmaine Fsadni li dan ir-reklam kien twahhal f'Novembru 2015 u u kien sa Frar 2016. Illi għalhekk id-dokument imsemmi a fol 27 ma jagħtix stampa ċara li fil-fatt dawn il-ħlasijiet kienu għal dan ir-reklam partikolari u għalhekk wieħed seta' jindika li kien fi żmien meta t-temperatura tkun waħda għolja aktar minn normal speċjalment fuq elementi bħal ħġieġ.

Illi f'dan il-każ ma kienx hemm talba għal ħatra ta' espert u l-unika persuna li semma fattur li seta' wassal għal ksur tal-ħġieġ kien rappreżentant tal-kumpanija JS Dimech. Dan il-fattur kien minħabba li ġie imwahhal sticker sewda li kaġun ta' hekk assorba ħafna sħana u qasmet il-ħġieġa. Il-Qorti ma għandha xejn sabiex jiġi kontradett dan il-fatt u għalhekk tara li hemm bilanċ ta' probabbilita li dak li ntqal wassal għal ksur tal-ħġieġa.

Illi hemm fattur ieħor li jikkonċerna din il-kwistjoni u cioè jekk il-prodott kienx jiflaħ għal awment tat-temperatura. Illi minn dak li qal l-istess rappreżentant tas-soċjetà JS Dimech, il-ħġieġ kien magħmul biex tara minnhu u mhux li jitwaħħlu affarijiet miegħu. Illi ġie kkonfermat li f'dan il-każ is-soċjetà attriċi ma staqsiet xejn jekk fil-fatt jistax jitwaħħal miegħu xi haġa. Illi lanqas jista' jingħad li dan twaħħal u huma ma kienux jafu għax ma kienux preżenti. Huwa fatt li dan twaħħal bil-kunsens tagħhom, tħallsu tiegħu u kien biss meta ġie biex jinqala li ndunaw u mhux waqt il-perijodu li kien għaddej ir-reklamar li din il-Qorti tara li hija pjuttost improbabbli li ma kienux jafu minn qabel. Dan jindika biss li ħallew il-pagamenti jibqgħu deħlin u jagħmlu biss referenza għal ksur tal-ħġieġ wara li kien spiċċa l-kuntratt. Illi kif ingħad u ġie konfermat ħadd mill-partijiet ma talab dwar jekk fil-fatt dan il-ħġieġ kienx jiflaħ jew le. Illi kemm is-soċjetà attriċi u dik is-soċjetà konvenuta Unpaused Co. Ltd ma ħadux l-izbriga li qabel isir it-twaħħil tar-reklam jaraw jekk fil-fatt il-ħġieġ kienx wieħed li jiflaħ. Illi mill-fatti tal-każ ħadd ma ġietu f'rashu bil-konsegwenza li kien hemm ksur ta' ħġieġa. Illi kif ingħad is-soċjetà konvenuta l-oħra, il-Qorti laqgħet l-eċċezzjoni tagħha li hija ma hiex il-leġittimu kontradittur u dan għaliex hija mxiet fuq struzzjonijiet tas-soċjetà konvenuta l-oħra u qatt ma kien hemm relazzjoni ġuridika mas-soċjetà attriċi. Illi għalhekk ir-responsabiltà hija tat-tnejn u cioè dik tas-soċjetà attriċi li ma ratx minn qabel li jitwahhal dak ir-reklam jekk fil-fatt

kienx jiflaħ u minn naħa l-oħra s-soċjetà konvenuta Unpaused Company Ltd li wara snin ta' esperjenza f'dan ix-xogħol ma ratx minn naħa tagħha dak li ġie mitlub li tagħmel bħala reklam.

Illi kif ġie spjegat hawn fuq f'sitwazzjoni bħal din jiġi adoperat il-principju tal-*arbitrio boni viri*, imnissel mill-konsiderazzjoni ta' ġustizzja ekwitativa minħabba fil-kwalità ta' provi imressqa in sostenn tal-pretensjoni meta jkun jidher li xi xorta ta raġun ikun tassew jeżisti. Għalhekk f'dan il-każ, il-qorti ser taddotta *invece* r-regola tal-*arbitrio boni viri* fejn l-ammont jiġi stabbilit *ex æquo et bono* mill-gudikant. Illi kienu z-żewġ partijiet kemm is-soċjetà attriċi u dik is-soċjetà konvenuta Unpaused Co. Ltd li ma ħadux dawk il-prekawzjonijiet neċessarji sabiex jassiguraw li l-ħġieġ kien jiflaħ u għalhekk għandhom ikun indaqs fejn tidhol ir-responsabiltà.

Illi s-soċjetà attriċi issolevat ukoll li hija talbet sabiex titħallas id-danni u spejjez konsegwenzjali sofferti inkluż għat-telf ta' qliegħ u għax-xogħolijiet remedjali kollha li s-soċjetà attriċi kellha tagħmel u għad trid tagħmel sabiex jiġu rettifikati n-nuqqasijiet. Illi s-soċjetà attriċi f'dan il-każ kull ma resqet bħala prova kienet li trid tiġi mibdula l-ħġieġa. Illi ma nġiebet ebda prova ta' telf ta' qliegħ u x'kienu dawn ix-xogħolijiet remedjali li għandhom isiru. Illi għalhekk din il-parti tat-talba tas-soċjetà attriċi qegħda tiġi miċħuda.

Decide

Għal dawn il-motivi l-Qorti qegħda tillibera lis-soċjetà' Billboard Advertising Ltd mill-osservanza ta' dan il-ġudizzju u għalhekk tastjeni milli tieħu konjizzjoni ulterjuri tal-bqija tal-eċċezzjonijiet sollevati.

Filwaqt tiċħad l-eċċezzjonijiet kollha tas-soċjetà konvenuta Unpaused Co. Ltd fil-kawża għajr għal dak tal-kwantu, u tilqa' t-talba tal-attriċi in parti u tikkundanna għalhekk lis-soċjetà Unpaused Co Ltd tħallas lis-soċjetà attriċi s-somma ta' elfejn mitejn u disa' u tletin ewro u ħames ċenteżmi (€2239.05 ewro).

Tordna lis-soċjetà konvenuta Unpaused Co. Ltd tħallas l-ispejjeż konnessi ma' dawn il-proċeduri u tal-ittra ufficjali prezentata fis-26 ta' Lulju 2016 (ref 1892/2016) u tal-mandat ta' sekwestru bl-imgħax legali li għandu jibda jiddekorri mid-data tal-preżentata tal-avviż sad-data tal-pagament effettiv.

Dr Caroline Farrugia Frendo
Maġistrat

Maria Grech Cardona
Deputat Reġistratur